

Ocene in poročila o publikacijah in razstavah

Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja, Pokrajinski arhiv Maribor 2006, 438 strani

V 5. zborniku Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja so objavljeni referati, nastali v okviru dopolnilnega izobraževanja o arhivistiki, dokumentalistiki in informatiki; potekalo je od 5.–7. aprila 2006 v Radencih. Prispevki so napisani v slovenskem, bosanskem, hrvaškem, srbskem, nemškem ali angleškem jeziku z izvlečki v jeziku referata in v prevodu v angleški jezik. Povzetki so v angleškem, nemškem ali slovenskem jeziku. Referati so razdeljeni v štiri vsebinske sklope.

Zbornik je izšel pred posvetovanjem; naslov je enak naslovu posvetovanja, v Mariboru (leta 2006). Obsega 438 strani, izšel pa je v nakladi 350 izvodov. Izdal in založil ga je Pokrajinski arhiv Maribor. Zbornik ima enako obliko kot predhodni; ovitek je bel, prehaja v modro barvo. Na ovitku je slika računalniškega zaslona, na katerega je položena knjiga. Na ovitku je naslov publikacije s krajem in letnico izida. Posamezne sklope prispevkov ločuje list z napisom sklopa in modro obarvanim širokim robom. Po svoji obliki je postal zbornik med udeleženci posvetovanj prepoznaven.

V prvem sklopu, sklopu *Iz arhivske teorije in prakse*, je devetnajst referatov z najširših področij arhivske teorije in prakse.

Prvega od povabljenih uvodnih referatov je pripravila in zelo dinamično predstavila Nataša Pirc Musar (Ljubljana), pooblaščenka za dostop do informacij javnega značaja; naslov je bil *Dostop do informacij javnega značaja kot pravica in dolžnost – novosti, ki jih prinaša novela zakona o dostopu do informacij javnega značaja in zakon o informacijskem pooblaščenju*. K temeljnemu načelu prostega dostopa do informacij javnega značaja niso zavezane le tri skupine dokumentov, ena med njimi so t. i. izključitve. Novela ZDIJZ je uvedla zgolj eno in sicer arhivska gradiva, to pomeni, da tega zakona kar zadeva dostop do arhivskih gradiv ne uporabljajo. Kljub temu pa so arhivi zavezanci po ZDIJZ, saj so v svojem preostalem delovanju zavezani k transparentnosti, recimo na področju javnega naročanja, plač javnih uslužbencev.

Dr. Miro Cerar (Ljubljana) je pripravil drugega od uvodnih povabljenih referatov. Naslov je bil *Varstvo osebnih podatkov – med informacijsko zasebnostjo posameznika in javnim interesom*. V prispevku so predstavljene nekatere temeljne plati razmerja med pravico do

informacijske zasebnosti (varstvo osebnih podatkov) ter pravico do dostopa do pridobitve informacij javnega značaja. V zvezi s pravnim reševanjem kolizij med obema pravicama sta poudarjena pomen enotne pravne prakse ter uporaba načela sorazmernosti.

Vladimir Drobniak (Koper) je pripravil referat z naslovom *O nujnosti vsestranskega odpiranja arhivske stroke*. V njem navaja, da smo v zadnjih letih priče zahtevam po širjenju področij arhivske stroke ne glede na našo pripravljenost in želje. Hkrati pa si tudi ustvarjalci gradiva vse bolj želijo naše stalne strokovne podpore v smislu dobre svetovalne službe, ki bi bila ves čas navzoča na terenu. Tu so še zahteve po hitrejšem informacijskem odpiranju, po večji prepoznavnosti v kulturnem okolju, delu z mladimi in tako naprej. Edina rešitev za vse te izzive je vsestransko odpiranje arhivske stroke.

Naslednja referenta sta bila iz Zagreba, Stjepan Cosić in Vlatka Lemić. V prispevku z naslovom *Oblikovanje vloge i planiranje rada državnih arhiva u suvremenom okruženju* navajata, da so arhivi prilagodili svoje delovanje zahtevam sodobne družbe in da so na to vplivali razvoj tehnologije in širše družbene spremembe. Za izpolnitev naloge posrednika med raziskovalci, upravo in znanostjo bi morali moderni arhivi uresničevati tradicionalno vlogo varuha spomina z informacijsko vlogo in aktivnim servisiranjem javne uprave. V referatu avtorja osvetlujeta posamezna poslovna področja delovanja arhiva – kulturno, znanstveno, upravno in servisno dejavnost v sodobni družbi.

Der Entwurf für ein Steirisches Landesarchivgesetz: Ein Zwischenbericht, je naslov referata Petra Wiesfleckerja (Gradec). V njem predstavlja osnutek štajerskega arhivskega zakona za Zvezno deželo Štajersko, ki sta ga s kolegom začela pripravljati leta 2002. Zdaj osnutek presojajo pravni strokovnjaki. Osnutek je razdeljen na štiri dele. Prvi del prinaša osnovna določila, drugi del je namenjen deželni arhivski službi, tretji ureja arhivsko službo štajerskih občin in drugih organizacij, četrta pa prinaša kazenske določbe in določbe o pravni zaščiti.

Referentka Amira Šehović (Sarajevo) je pripravila prispevek o zakonodaji z naslovom *Arhivsko zakonodavstvo Bosne i Hercegovine od 1990 do 2005 godine*. Predstavila je predpise, ki so regulirali arhivsko dejavnost v Bosni in Hercegovini v letih od 1990 do 2005 s kratko obrazložitvijo predpisov in posebnim poudarkom na ustavnih rešitvah in arhivski službi Federacije Bosne in Hercegovine.

Sodobna arhivska služba v Evropi je naslov referata Zdenke Semlič Rajh (Maribor). V njem poudarja, da imajo vse države Evropske unije svoje nacionalne arhivske službe, da pa te nikakor niso enako organizirane in ne delujejo na enak način. Tako je organizacija arhivske službe v posameznih državah odsev politične in kulturne zgodovine ter tradicije. Avtorica v svojem prispevku predstavlja organizacijo arhivskih služb v nekaterih evropskih državah in organizacijo arhivske službe Evropske unije.

Prispevek za posvetovanje je pripravil tudi Azem Kožar (Tuzla). Naslov je bil *Uloga i značaj kulturno-historijskog naslijeđa u kulturnoj i obrazovnoj politici Bosne i Hercegovine*. V njem navaja, da je zaradi več stoletij trajajočih zgodovinskih okoliščin in uničenja med agresijo v letih 1992–1995 kulturnozgodovinska dediščina Bosne in Hercegovine danes fragmentarna. In kot taka ima nenadomestljivo vlogo pri osvetlitvi bosansko-hercegovske zgodovine. Vendar postdaytonske vladajoče strukture še vedno niso prepoznale njene pomembnosti za kulturo in znanost, oziroma za vse ravni izobraževanja. Samo organizirano sodelovanje vseh uporabnikov kulturnih dobrin lahko povzroči spremembe na tem področju s pomočjo in podporo mednarodne skupnosti, če ne drugače, vsaj s sprejetjem mednarodnih pravil in standardov za poslovanje oblasti.

Referat z naslovom *Prilog poznavanju sustava državne uprave u Republici Hrvatskoj od 1990. do 2005. godine* sta pripravila Živana Heđbeli in Damir Boras (Zagreb). V njem so najosnovnejši podatki o spremembah v državni upravi v Republici Hrvaški od leta 1990 do leta 2005. V osnovnih obrisih so prikazani zakon o sestavi državne uprave, zakon o vladi Republike Hrvaške, relevantni predpisi o vladnih uradih, zakon o vzpostavitvi in dejavnosti osrednjih organov državne uprave ter uredba o vzpostavitvi županijskih uradov.

Žarko Štrumbl (Ljubljana) je pripravil referat z naslovom *Klasifikacijski načrti – problemi, ki se pojavljajo pri specifičnih upravnih organih*. V njem je opozoril na težave, ki se pojavljajo pri uporabi obvezne pet številčne klasifikacije pri upravnih organih, saj vsako leto nastane več kot milijon dokumentov. V zvezi s tem je nakazal tudi možne rešitve.

Roki hranjenja v načrtu klasifikacijskih znakov za upravo enote je bil naslov referata Ernesta Mencingerja (Ljubljana). V njem poudarja, da rokov hrambe ni mogoče obravnavati ločeno od načrta klasifikacijskih znakov, saj je šele uporaba tista, ki pokaže smiselnost določenih znakov in opisov ter kot posledico tudi rokov hrambe. Trenutno veljavni enotni načrt klasifikacijskih znakov z roki hrambe za upravne enote v Republici Sloveniji je izdal minister za javno upravo na podlagi okvira načrta klasifikacijskih znakov, sprejetega v okviru Uredbe o upravnem poslovanju (Uradni list RS št. 20/2005, 106/2005) in Navodila Arhiva RS za določanje rokov hranjenja dokumentarnega gradiva organov javne uprave (Uradni list RS, št. 81/2005).

Hedvika Zdovc (Celje) je predstavila referat *Enotni klasifikacijski načrt za samoupravne lokalne skupnosti*. Poudarila je, da občine opravljajo lokalne zadeve javnega pomena. Lokalne skupnosti morajo imeti za upravno poslovanje izdelan lasten klasifikacijski načrt. Z namenom, da se upravno poslovanje celotne državne uprave in lokalnih skupnosti poenoti, je minister pristojen za lokalno samoupravo in regionalni razvoj 5. decembra 2005 v soglasju z ministrom, pristojnim za javno upravo, izdal enotni načrt klasifikacijskih znakov z roki hrambe samoupravnih lokalnih skupnosti v Republici Sloveniji.

Naslednji referent Muhamed Musa (Sarajevo) je dal svojemu referatu naslov *Prenositev arhivske građe imalaca – Stečajevi i likvidacije firmi*. V njem je predstavil problematiko prevzemanja arhivskega gradiva podjetij v stečajih in likvidacijah. Predstavil je zakonsko podlago za stečaje in likvidacijo, arhivsko zakonodajo in aktivno sodelovanje pristojnih arhivov pri stečajnih postopkih.

Korištenje arhivske građe – Stanje i mogućnosti Istorijskog arhiva Sarajevo je naslov referata Sedajlije Gušić (Sarajevo). V njem opozarja na stanje in možnosti, ki jih imajo uporabniki arhivskega gradiva v zgodovinskem arhivu v Sarajevu. Prikazano in analizirano je delo z uporabniki arhivskega gradiva v njihovem arhivu, pri tem pa so poudarjene nekatere pozitivne izkušnje in hkrati žgoča problematika.

Leopold Mikec Avberšek (Maribor) je pripravil referat z naslovom *Uporaba osebnih in družinskih fondov pri znanstvenoraziskovalnem delu v arhivu*. V njem poudarja, da je uporaba arhivskega gradiva za znanstvenoraziskovalne namene zanimiva in hkrati specifična glede na vsebino in pojavnost gradiva. Kores-

pondenco, beležke, zapise, vizitke, fotografije in drugo gradivo je ob delni urejenosti arhivskega gradiva težko pregledovati in reproducirati. Rezultati raziskovanja pa so nadvse zanimivi, saj so dokumenti nastajali pri privatnih ustvarjalcih arhivskega gradiva. Prikaz dela treh raziskovalcev v arhivu kaže njihovo sposobnost za uporabo zahtevnega arhivskega gradiva v znanstvenoraziskovalne namene.

S sodelavko Sabino Lešnik je Leopold Mikec Avberšek (oba Maribor) pripravil referat z naslovom *Računalniško evidentiranje uporabe fondov in zbirke arhivskega gradiva z uporabo programske opreme COBISS2/Izposoja*. V prispevku so predstavljeni postopki, ki jih izvedejo v čitalnici Pokrajinskega arhiva Maribor za pripravo letnega poročila o uporabi fondov in zbirke arhivskega gradiva za znanstvenoraziskovalne namene. Predstavljena je možnost uporabe postopkov za pripravo letnega poročila s prilagojeno uporabo programske opreme COBISS2/Izposoja; objavljene so tudi nekatere oblike prikaza in vrednotenja dela v čitalnici v obliki grafov, ki nazorno predstavljajo pestrost dela tako uporabnikov kot tudi odgovornih v čitalnici ter služb, ki s pripravo gradiva tehnično podpirajo postopek raziskovalnega dela v čitalnici.

Kadrovska problematika arhivske službe Bosne i Hercegovine je bil naslov referata Izeta Šabotića (Tuzla). V njem je poudaril, da je eden od žgočih problemov arhivske službe v Bosni in Hercegovini pomanjkanje usposobljenih arhivskih delavcev, to pa se zelo pozna pri stanju in zaščiti arhivskega gradiva in gradivu, ki ga že hranijo v arhivih, kot tudi gradivu, ki nastaja pri ustvarjalcih arhivskega gradiva. Kadrovske problemi so danes zavora uspešnega razvoja arhivske službe in arhivistike v celoti. Za rešitev kadrovskega problema, ki jih je potrebno odpraviti, je nujno redno izobraževanje oziroma nenehno vzgajanje arhivskih kadrov na vseh ravneh.

Džemila Čekić (Sarajevo) je pripravila referat z naslovom *Stručna zvanja i uslovi sticanja zvanja – praktična iskustva*. Avtorica v prispevku predstavlja problematiko strokovnih nazivov v arhivski službi. Prikazala je kratko zgodovino zakonskih predpisov za to področje in primerjala primerjavo predpisov iz različnih obdobij s poudarkom na pogojih za pridobitev strokovnih nazivov in načinu pridobitve. Poudarila je pomanjkanje možnosti za redno izobraževanje strokovnega kadra v sistemu izobraževanja s poudarkom na potrebi po izobraževanju za delo v obdobju novih informacijskih tehnologij.

Sabina Lešnik (Maribor) v referatu *Mariborsko gospodarstvo skozi fotografski objektiv* predstavlja fotografije kot zanimivo in posebno arhivsko gradivo v nekaterih fondih gospodarstva, ki jih hrani Pokrajinski arhiv Maribor. To so Jeklotehna Maribor, Konstruktor Maribor in Tovarna avtomobilov in motorjev Maribor. Opisani so način predaje gradiva in urejenost gradiva

ob predaji ter strokovna obdelava gradiva, materialno varovanje in uporaba gradiva v arhivu.

V drugem sklopu, *Audiovizualni arhivi*, so trije referati, ki osvetljujejo novosti v tej problematiki.

Referat z naslovom *Delo izobraževalnega središča RTV Slovenija* je pripravil Aleksander Lavrenčič (Ljubljana). V njem predstavlja delo Izobraževalnega središča RTV Slovenije, ki organizira programe izobraževanja za vse delavce RTV Slovenija. Delavci arhiva TV Slovenija so se udeležili posameznih programov izobraževanja, tako splošnih (tuji jeziki, računalništvo) kot tudi strokovnih (materialno varstvo filmskega gradiva, delo s filmom v filmskem laboratoriju, montaža filma, delo v digitalnem okolju). Poseben del predstavlja izobraževanje za delo z digitalnimi mediji, ki obsega tudi izobraževanje delavcev brez arhivistične izobrazbe za delo v digitalnem arhivu in digitalno arhiviranje.

Branko Bubenik (Zagreb) je predstavil svoj zanimivi nov projekt *Međunarodna akademija za zaščito AV dokumentacije*. V njem je prepričljivo in strokovno utemeljeno pojasnil razloge in cilje za ustanovitev izobraževalne organizacije, specializirane za strokovno izobraževanje arhivistov za avdiovizualna sredstva v državah v razvoju. S tem je napovedal svoje delo tudi po zaključku dela v arhivu HTV.

Marta Rau Selič in Aleksander Blaznik (Ljubljana) sta govorila o problematiki filmskih arhivov v referatu *Slovenska filmska dediščina himalajskih podvigov v slovenskem filmskem arhivu pri Arhivu Republike Slovenije*. V njem pravita, da Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije hrani večino alpinistične filmske dediščine kot zelo dragocen dokument za preučevanje zgodovine slovenskega in svetovnega alpinizma. V članku nas avtorja seznanjata z alpinisti – amaterskimi snemalci in njihovimi filmi, ki so jih posneli v izjemno težavnih razmerah. Opozarjata, da mora arhiv za filmsko dediščino, ki zahteva posebne razmere za hranjenje, zagotoviti finančne, tehnične in kulturne možnosti: to bo omogočilo ustrezno skrb zanjo in predstavitev širšemu občinstvu.

V tretjem sklopu, sklopu *Materialno varstvo arhivskega gradiva*, je osem referatov, ki osvetljujejo to temeljno arhivsko problematiko tudi na podlagi mednarodno primerljivih izkušenj.

Jozef Hanus, ki je referat predstavil, Svetozar Katuščák, Michal Čeppan, Emília Hanusová, Vladimír Bukovský (vsi Bratislava) so pripravili prispevek z naslovom *Preservation of cultural heritage: Recent situation in education in the Slovak Republic*. V njem poudarjajo, da je varstvo kulturne dediščine tesno povezano s kakovostjo izobraževanja na omenjenem področju. Prispevek prinaša informacije o različnih vrstah tečajev za arhiviste, knjižničarje, konservatorje, restavratorje in specialiste za konservacijo arhivskega in knjižničnega gradiva ter kulturne dediščine.

Marjeta Černič in Jedert Vodopivec (obe Ljubljana) sta pripravili referat *Slovenska arhivska kakovost papirja, kartona, lepenke in valovitega kartona*. V prispevku predstavljajo zahteve po standardni kakovosti materialov iz papirja, kartona in lepenke v Sloveniji, ki vključujejo nacionalni znak za "Slovensko arhivsko kakovost SAK (∞) ISO 9706". Nacionalni arhiv in sorodne institucije so odgovorne za zagotavljanje trajne kakovosti dokumentnega gradiva pri uporabi materialov, ki zagotavljajo dolgotrajno hranjenje in zaščito. Njihova naloga je aktivno sodelovati pri razvoju in ponudbi novih proizvodov, ki ustrezajo standardom za arhivsko kakovost.

Stanka Grkman, Marjeta Černič in Jedrt Vodopivec (vse Ljubljana) so pripravile referat z naslovom *Vpliv pogojev hranjenja papirniških vlaken na lastnosti papirja*. V njem navajajo, da so z raziskavo ugotavljali vpliv hranjenja mletih vlaken v zamrzovalniku in sušenja na zraku na spremembo lastnosti vlaken in papirja. Rezultati so pokazali, da je vpliv zamrzovanja in sušenja na spremembo lastnosti celuloznih vlaken zelo velik, saj se v veliki meri poslabšajo vezivne sposobnosti vlaken in vplivajo predvsem na poslabšanje mehanske odpornosti papirja. Pri restavriranju in konserviranju poškodovanega gradiva je nujno potrebno uporabljati vlakna, ki so pripravljena in hranjena po standardnem postopku.

Nekdanji direktor Arhiva Jugoslavije Jovan Popović (Beograd) je za letošnje posvetovnje pripravil referat z naslovom *Iskustvena saznanja o neophodnim domačim aktivnostima i akcijama u medjunarodnim okvirima, koje arhivi treba da preduzimaju za slučaj rata ili agresije s ciljem spašavanja arhivske građe i drugih pokretnih kulturnih vrednosti*; to je sicer pogosta tema referentov, ki so doživeli vojno po razpadu nekdanje Jugoslavije. Avtor v referatu predstavlja dejavnosti, ki jih je opravil Arhiv Jugoslavije med agresijo NATA na Zvezno republiko Jugoslavijo od 23. marca do 11. junija leta 1999. To izkušnjo je v referatu želel prenesti predstavnikom državnih in drugih arhivov držav na tem posvetovanju in bralcem zbornika posvetovanja ter posredno vsem arhivom, da bi zaščitili arhivsko gradivo ob morebitni agresiji – vojni, saj je, žal, možna tudi v prihodnosti.

Prav tako je referat o zaščiti gradiva pripravil Boriša Radovanović (Kragujevac); naslov je bil *Zaštita arhitektonske arhivske gradje u arhivima u Srbiji*. V njem predstavlja problematiko specifične zvrsti arhivskega gradiva gradbene dokumentacije, ki jo hranijo srbski arhivi in sicer predstavlja v vsaki državi ključno skupino kulturne dediščine. Tovrstno arhivsko gradivo ima veliko zgodovinsko vrednost, saj v njem najdemo dragocene podatke za raziskovanje urbane zgodovine. Zaradi pomembnih dejavnikov, ki jih predstavlja, in zaradi njenih posebnih oblik materiala jo je potrebno posebno varovati in ji dodeliti poseben status kot tudi

razmere za hranjenje, da bi gradivo lahko ohranili v izvorni obliki.

Milena Gašić in Muhamed Musa (Sarajevo) sta pripravila referat z naslovom *Uloga arhiva u zaštiti arhivske građe kod stvaralaca i imalaca*, v katerem predstavlja problematiko zaščite arhivskega gradiva pri ustvarjalcih in lastnikih gradiva. Opozarjata na nepopolno zakonsko ureditev; zakoni niso usklajeni s problemi, ki jih imajo ustvarjalci arhivskega gradiva na terenu.

Naslednji referat v tem sklopu je pripravil Gábor Breinich (Budimpešta) z naslovom *Erfahrungen mit dem neuen Archivegebäude der Hauptstadt Budapest*. V njem predstavlja izkušnje pri zidavi arhiva v glavnem mestu Budimpešta s skupno uporabno površino 23.440 m². Skupna zmogljivost za hranjenje gradiva je trenutno 52.400 tm z 12 mesti v čitalnici; novi arhiv so gradili v letih 2002–2004.

Zlatko Vežjak (Maribor) je pripravil zadnji referat za to poglavje, in sicer z naslovom *Varovanje – trezorski prostori in vrata v nižjih varnostnih stopnjah*. V njem je predstavil osnove pojma trezorski prostori, navedel je namen uporabe, definicijo, delitev glede na vrsto graditve, zagotavljanje kvalitete, preskušanje in certificiranje in na kratko nakazal možnost uporabe v arhivski stroki.

V četrtem sklopu, sklopu *Informatika*, je štirinajst referatov o problematiki elektronskega arhiviranja; osvetljujemo jih na podlagi mednarodno primerljivih izkušenj.

Tako je v uvodu predstavila referat Jacqueline Slats (Haag); referat je preveden v slovenščino in ima naslov *Stroški hrambe digitalnega gradiva – Costs of digital preservations*.

V prispevku opisuje različne finančne kazalce digitalne hrambe v digitalni obliki, pri tem pa se je osredotočila na primerjavo finančnih stroškov za različne načine hrambe, ki so jih je raziskovali v testnem okolju. Prikazala je tudi seznam kazalcev, ki vplivajo na skupne stroške za hrambo. Predstavila je računski model v excelu, na podlagi katerega je mogoče izračunati skupne stroške za hrambo ter izvesti primerjavo stroškov, ki so potrebni za uvedbo različnih načinov hrambe.

Naslednji referent je bil Stanko Čufer (Ljubljana) z referatom *Problematika arhiviranja v luči projektiranja sistemov za elektronsko upravljanje dokumentov in arhivov*. V njem opozarja na sistematičen pristop pri projektiranju in opredelitvi vsebine projekta. Sistem za elektronsko upravljanje dokumentov in arhiva kot njegovega podprojekta. Obravnava glavne dejavnike in graditelje projekta sistema za elektronsko upravljanje dokumentov ter podaja usmeritve za opredelitev le teh. Poudarek je na procesnem pristopu pri povezovanju delovnih nalog, ter nosilcev in izvajalcev nalog, sredstev, dokumentov, podatkov in informacij, ter

sistemskem pristopu pri določanju ciljev in načrtovanju sistema za elektronsko upravljanje dokumentov. Avtor priporoča uporabo mednarodnih standardov in direktiv.

Referat je pripravila tudi Nada Čibej (Koper), in sicer referat z naslovom *Navodilo za arhiviranje elektronskega arhivskega gradiva*. V njem navaja, da so opozorila na nujnost definiranja poslovnih procesov in postopkov pred uvedbo informacijske podpore priložnost, da se arhivska stroka dejavno vključi v proces predpriprav pri ustvarjalcih. Način vključevanja je tudi izdelava navodil, ki bodo ustvarjalce opozarjala na pomen e-arhiva in jim pomagala pri oblikovanju zahtev za ustrezno informacijsko podporo. S tem arhivska stroka lahko prepreči nestrokovno ravnanje z gradivom v nastajanju in se izogne problemom pri kasnejših prevzemih.

Zoltán Szatucsek (Budimpešta) je predstavil referat z naslovom *Expulsion of ethnic German from Hungary – The fate of the records and a database*. V njem predstavlja arhivsko gradivo, ki so ga pred nekaj leti odkrili v madžarskem uradu za imigracije in narodnosti, ko so našli serijo starih vpisnic. Po preučitvi najdenih virov je bilo ugotovljeno, da gre za poimenski seznam Nemcev, ki so jih v letu 1948 izgnali iz Madžarske. Kljub težavam pri akcesiji, popisovanju in zagotavljanju dostopnosti tako digitaliziranega kot originalnega gradiva na papirju so lahko oblikovali nekaj sklepov.

Izkušnje pri oblikovanju e-arhiva v komunalnem podjetju je v svojem referatu predstavil Bojan Erker (Maribor). Avtor v svojem prispevku predstavlja izkušnje pri uvajanju e-arhiva v komunalnem podjetju Mariborski vodovod. Brez kakovostnega informacijskega sistema in informacijske zrelosti okolja lahko ambiciozen projekt hitro zbledi. V njegovem podjetju e-arhiv doživlja razcvet šele s koncem zgraditve sodobnega informacijskega sistema; do tega pa vodi kar trnova pot.

Danijel Boldin (Ljubljana) je imel referat z naslovom *Digitalni arhiv zemljiškega katastra*. V njem je predstavil dejavnosti na Geodetski upravi Republike Slovenije, ki potekajo že od leta 1999 v zvezi s prenosom podatkov arhiva zemljiškega katastra v digitalno obliko. Na osnovi več študij so pripravili vrsto dokumentov, ki določajo metodološke in tehnološke standarde digitalnega arhivskega gradiva. Izhodišča zasnove digitalnega arhiva izhajajo iz potrebe po hitrejšem, večuporabniškem dostopu do podatkov arhiva, možnostjo za iskanje določenih skupin podatkov, različnih načinov tiskanja, lažjem posredovanju podatkov ipd. V prispevku so opisani zasnova sistema, njegov namen in cilji, prikazani pa so tudi dosedanja rezultati dela.

Naslov referata Staška Vešligaja (Maribor) je *Kompleksnost geoinformatike: Podatkovne baze, kartografija,*

metapodatki v lokalni skupnosti. V njem opisuje osnove geografskih informacijskih sistemov ali na kratko Geoinformatike, s pomočjo katerih računalniško obdelujemo prostorske podatke. Na kratko so opisani logika zgradbe prostorskih podatkov – geopodatkov in primeri formatov ASCII, primernih za arhiviranje. Na podlagi geopodatkov lahko ob pomoči programskega orodja GIS preprosto izdelamo kartografske podlage. V članku je prikazan tudi seznam lokalnih in državnih podatkov v mestni občini Maribor in podan primer opisa metapodatkov.

Boris Herman (Maribor) je podal referat z naslovom *Izživi digitalnih filmskih arhivov v projektu i2010-digitalne knjižnice*. V njem poudarja, da se filmski arhivi soočajo z na videz nepremagljivimi težavami v novi digitalni dobi, saj digitalizacija filmskega traku, obdelava in obvladovanje tako obsežnih podatkov predstavljajo še ne kartografirano območje digitalnega arhiviranja, še posebej v luči projekta i2010 – pan-evropske digitalne knjižnice.

Miroslav Novak (Maribor) je pripravil referat z naslovom *Arhivistični pogledi na besedilne, nebesedilne in kombinirane podatkovne zbirke*. Avtor v prispevku ugotavlja pomen besedilnih, nebesedilnih in kombiniranih podatkovnih zbirk za arhivsko teorijo in prakso. Na podlagi teoretičnega modela sledi transformaciji procesov in stanj realnega sveta v zapise arhivske vrednosti in v njihova informativna pomagala. Pri tem ugotavlja, da s teoretičnega, strokovnega stališča ni mogoče govoriti o čistih besedilnih podatkovnih zbirkah. Obstajajo zgolj kot teoretična kategorija. Na drugi strani pa se popolne nebesedilne podatkovne zbirke pojavljajo le v manjši meri. Še največkrat v praksi najdemo kombinirane podatkovne zbirke, ki vsebujejo elemente tako besedilnih kot tudi nebesedilnih podatkovnih zbirk. Avtor končuje z ugotovitvijo, da bo v prihodnje potrebno aktualne arhivske strokovne probleme reševati predvsem s stališča obravnavanja nebesedilnih in kombiniranih podatkovnih zbirk s posebnim poudarkom na njihovih elektronskih pojavnih oblikah.

Mateja Gomboc (Maribor) je predstavila referat z naslovom *Zavedanje o nujnosti arhiviranja narašča – V Sloveniji je bilo o digitalizaciji napisanega in povedanega že toliko, da včasih kar pozabimo, kaj je njegovo bistvo – poenostaviti ravnanje z dokumentacijo v ustreznih varnostnih razmerah*. V njem avtorica v treh poglavjih predstavlja ustrezno tehnologijo skeniranja in obdelavo gradiva za digitalizacijo. Navaja zahteve, ki jim mora zadostiti strojna in programska oprema, ter možnosti, ki jih ponuja trg. Poudarja pomembnost varnosti med postopkom digitalizacije in ob uporabi digitaliziranega gradiva. Hkrati pa predstavlja tudi novosti, ki omogočajo doseganje odličnih rezultatov postopkov digitalizacije.

Naslednji referent je bil Miroslav Milovanović

(Ljubljana); njegov prispevek je imel naslov *Problemi pri shranjevanju podatkov – več podatkov več prostora*. V njem je opozoril, da se vsak dan srečujemo s problemi, kako učinkovito shranjevati digitalizirane dokumente, (vendar pa moramo biti pozorni tudi na probleme, ki nas še čakajo v prihodnosti) in kako se prilagoditi spremembam. Rešitve kompleksnosti takšnega procesa sprejemamo vsak dan, zato imamo možnost preizkušanja, katera je najprimernejša za uvedbo v poslovne sisteme, s katerim bomo delovali z digitalizacijo.

Tomaž Kaluža (Ljubljana) je predstavil referat z naslovom *Uporaba in problematika sodobnih medijev za dolgoročno hranjenje e-vsebin*. V njem obravnava problematiko medijev, primernih za dolgoročno hranjenje elektronskih vsebin. Opisuje medije, ob primeru pa predstavi nadvse zanimivo tehnologijo, uvedeno v arhivski sistem podjetja MFC&L d. o. o.

Referat o elektronskem arhiviranju je pripravil tudi Aleš Kalan (Ljubljana); naslov je bil *Vpliv informacijske tehnologije v procesu pretvorbe dokumentacije v digitalno obliko in arhiviranja*. V prispevku obravnava strojno in programsko opremo, potrebno za prehod iz klasičnega v elektronsko arhiviranje. Opozoril je na arhivsko zakonodajo, ki je začela veljati v dneh posvetovanja ter ponudbe tako opreme kot ponudnikov za arhiviranje.

Jože Škofljanec (Ljubljana) in Miroslav Novak (Maribor) sta skupaj pripravila in izmenjaje predstavila referat z naslovom *Izhodišča strategije in akcijskega načrta izvedbe elektronskega arhiviranja v slovenskih javnih arhivih*. Avtorja v prispevku predstavljata osnovne smernice strategije in akcijskega načrta za izvedbo elektronskega arhiviranja v slovenskih javnih arhivih. Kot temelj strokovnih usmeritev sta uporabila predlog zakona o varstvu arhivskega in dokumentarnega gradiva in arhivih ter veljavno uredbo o upravnem poslovanju. Tako oblikovane temelje sta nadgradila z zbranimi tujimi izkušnjami in strokovnimi dogovori, priporočili ter smernicami pri varovanju in ohranjanju elektronskih oblik dokumentacije. Posebna pozornost je posvečena procesom uvajanja sistema upravljanja elektronskega gradiva v življenjskem ciklu in s tem dejavnostim za vzpostavitev ustreznih evidenc.

Na koncu zbornika je objavljen *In memoriam Gernotu Fournierju*, ki ga je pripravila Zdenka Semlič Rajh. Gernot Fournier je vrsto let sodeloval s slovensko arhivsko stroko in na posvetovanjih v Radencih.

Referate so delavci v Pokrajinskem arhivu Maribor oblikovali v publikacijo, natisnil pa jo je Koda Press v Mariboru.

Objavljeni referati v petem zborniku dopolnilnega izobraževanja v arhivistiki, dokumentalistiki in informatiki v Radencih pomenijo dragoceno pridobitev za slovensko arhivsko javnost, in to ne samo s stališča izmenjave množice teoretičnih mednarodnih izkušenj

arhivske teorije, ampak predvsem s stališča bogatih izkušenj arhivske prakse, ki so jo avtorji v njem posredovali.

Leopold Mikec Avberšek

Napoleon in njegova uprava na vzhodnem Jadranu in na ozemlju vzhodnih Alp 1806–1814: arhivski vodnik, Hrvaški državni arhiv, Zagreb 2005, 1078 strani

Delo v okviru mednarodnega projekta "Napoleon in njegova uprava na vzhodnem Jadranu in na ozemlju vzhodnih Alp. Arhivski vodnik", pri katerem so sodelovali arhivisti in zgodovinarji šestih dežel, je trajalo skoraj pet let. Končalo se je z objavo Vodnika. Prva predstavitev je bila na znanstvenem simpoziju v Kopru in Zadru decembra leta 2005. Čeprav smo upali, da bo dokončan prej, je prišel iz tiska v času, ko se spominjamo 200. obletnice začetka francoske uprave v obalnem pasu, ki ga je Avstrija odstopila Franciji z mirom v Bratislavi (26. decembra 1805).

Cilj projekta je bil raziskati in znanstveni javnosti ponuditi informacije o arhivskih virih za obdobje Napoleonove uprave 1806–1814 na vzhodnem Jadranu in ozemlju vzhodnih Alp. To je zemljepisno območje, ki ga je Napoleon po podpisu Schönbrunskega miru (14. oktobra 1809) z ukazom o ustanovitvi združil in imenoval Ilirske province (Provinces Illyriennes ali hrvaško Slovinske države) s sedežem v Ljubljani.

Moram priznati, da nas je šele delo pri projektu postopoma uvajalo v problematiko. Od začetne zamisli, da bi prikazali arhivske vire za to obdobje, se je projekt *usebinsko širil* – ahivskim virom smo dodali tudi bibliografijo, kronologijo, upravno razdelitev in toponimiko celega področja.

V tej predstavitvi bi se ustavil pri nekaterih točkah:

- kako je nastala zamisel za Vodnik,
- kaj on ponuja zgodovinarjem,
- kakšen pomen ima za arhivsko teorijo in prakso.

Izdelava vodnika o virih za zgodovino naroda je uveljavljena praksa. S slovenskimi kolegi smo že sodelovali pri skupnem projektu evidentiranja virov za zgodovino v *Centralnem državnem arhivu v Rimu*.

V Evropi sta v *devetdesetih letih 20. stoletja* Mednarodni arhivski svet in Svet Evrope začela nekaj projektov evidentiranja arhivskih virov na različnih ravneh. To so veliki projekti digitalizacije in izdelave evidenc za Arhiv Kominterne v Moskvi, evidentiranje virov za zgodovino Poljske in podobno. Vendar so bili vsi ti projekti osredotočeni na arhivsko gradivo ene države, za katero so druge države ponujale in-